

Nat voorjaar nekt veel jonge Ooievaars

Beperkt broedsucces

Gewoon nieuwsgierigheid van een doorsnee vogelaar over het wel en wee van de Ooievaars voor het landgoed Elswout. Daar begint dit artikel mee. Deze jongen was wat blij met de nestpaal voor deze vogels, die twee jaar geleden een prachtige plaats heeft gekregen in het weiland tegenover de ingang van het landgoed Elswout in Bloemendaal. Op een dag verrees daar een prachtige paal, die het landschappelijke plaatje daar af maakte. Aangezien de Ooievaar daar al regelmatig op het weiland zijn kostje bij elkaar scharrelde, was het een goede zet om juist daar een paal met broednest te plaatsen. Het symbool van voortplanting had nu bij Elswout een eigen geschikte plaats om daar een of enkele jonge Ooievaars te doen opgroeien.

■ Jan Kuys

Verwachtingsvol reed ik meermalen een extra rondje om dit mooie symbool tot leven te zien komen. Dagenlang liet een mannetje Ooievaar zich ter plekke zien. Hij foerageerde wat, verkende de omgeving en op een zomerse dag waren er ineens twee. Dat beloofde veel moois. Op het nest is toen zelfs een tijdje gebroed, maar op een gegeven moment waren beide Ooievaars plotseling verdwenen. Pullen zijn dat jaar vermoedelijk niet uit het ei gekomen. Ik heb ze althans niet gezien.

Ook dit jaar waren de verwachtingen weer hoog gespannen. Feitelijk gebeurde hetzelfde als het jaar daarvoor. Eerst het mannetje, dan het vrouwtje, gezamenlijke tripjes en op een volgende dag foerageert het mannetje op het weiland en zit het vrouwtje op het nest. Totdat ... het paartje ineens weer verdwenen is. Het is dus nu al het tweede achtereenvolgende jaar dat het een paartje Ooievaars niet lukt om op die plek tot een succesvol broedgeval te komen. Toen dacht ik nog dat zoiets de eerste keer kan gebeuren, maar ook dit jaar is er wel gebroed, terwijl het nest toch na korte tijd weer is verlaten. Daarom heb ik Marina den Ouden,

coördinator van de Werkgroep Ooievaars in deze regio, gevraagd of zij wist door welke specifieke oorzaak de Ooievaars bij Elswout niet tot broeden of tot uitbroeden zijn gekomen. Den Ouden doet de monitoring tussen Velsen en Zwaanshoek van 17 palen. Mijn vraag was dus simpel: weten jullie iets meer over de nestpaal voor Ooievaars bij Elswout en of er begeleiding is, wanneer de Ooievaars gaan nestelen. 'Weet U daar meer van?', vroeg ik aan Marina, van wie ik een uitgebreid en betrokken antwoord kreeg.

Marina vertelt

Marina wees op een aantal facetten, die een grote rol kunnen spelen bij het broeden van Ooievaars. 'Het is inderdaad jammer dat het nest bij Elswout dit jaar verloren is gegaan. Samen met Eveline en Ruud hebben we het nest gedurende het broedseizoen meerdere keren geobserveerd. De paal staat op een goede locatie. Helaas is het nest in de kuikenfase verlaten. De exacte oorzaak laat zich alleen maar raden, maar gezien het extreem natte en koude voorjaar is het niet ondenkbaar dat het de ouders op enig moment niet gelukt is de kuikens droog te

houden. De jongen raken dan onderkoeld, krijgen longontsteking en sterven. In Amsterdam, waar 22 bezette nesten waren, is dit bij meerdere nesten gebeurd, ook bij zeer ervaren oudervogels. Bij "Beleef de Lente" zijn de jongen zelfs voor het oog van de camera overleden. Ruud en ik coördineren voor de gemeente Amsterdam het ringen van de Ooievaars en derhalve hebben we nauw contact met zowel de gemeente, de ringer, vereniging Stork en de Vogelwerkgroep Amsterdam. De ringer van Amsterdam ringt ook de Ooievaars in Heemstede. Dit jaar is hem niet gevraagd de jongen te ringen, maar daar zijn gelukkig wel jongen groot geworden. In het kort: Ooievaars bezetten medio februari hun nesten als het een vast koppel op een vaste plaats is. Eind maart, begin april begint het eieren leggen. Eind april, begin mei komen de eieren uit. Rond half juni wordt geringd en eind juli gaan de kuikens zelfstandig op de wieken. Dan hebben ze er al een aantal vlieguren opzitten, waarbij ze regelmatig naar het nest terugkeren. Persoonlijk ben ik zeer tegen het bijvoeren van Ooievaars. Het beïnvloedt hun trekgedrag en vaak krijgen ze voer aangeboden dat niet geschikt is. In kippenpoten zit bijvoorbeeld veel te veel kalk (botten) waardoor ze vergroeiingen kunnen krijgen aan poten. Brood kan zelfs funest zijn, net als postbode-elastieken trouwens.'

'Met groene groeten' van Marina den Ouden, die in een ander mailbericht nog een verklaring gaf over het mislukken van het legsel. 'Ja, de Ooievaar is een iconische soort en daarom zijn veel mensen erg met ze begaan. Bij een beter voorjaar had ik me ook afgevraagd of er andere factoren meespelen in het mislukken van het legsel. Dit jaar niet. Ook zeer ervaren ooievaar-ouders is het in veel gevallen niet gelukt jongen groot te brengen. Er is extreem veel regen gevallen, soms langdurig blijven regenen, hoosbuien, storm midden mei (in Amsterdam zijn eieren

uit het nest gewaaid) en meerdere keren is er zelfs hagel gevallen. De ouders moeten zelf ook eten en moeten dus soms het nest verlaten, met alle gevolgen van dien. Het dieet van jonge Ooievaars bestaat in de eerste weken voornamelijk uit regenwormen, die waren dit jaar rijkelijk voorhanden. Probleem is echter dat de kleintjes dan nog niet over de rand van het nest kunnen poepen en de ontlasting door die regenwormen ook erg nat is. Droog nestmateriaal vinden om de ontlasting af te dekken was voor de ouders lastig. De kuikens werden dus van boven én van onder nat.'

Marina omschrijft het menu van Ooievaars: 'Regenwormen, muizen, mollen, kikkers, libellen, kevers en andere insecten, pullen en soms een klein konijn. Ooievaars zijn rapers, geen jagers. Hun prooien moeten vooral niet te hard wegrennen, want ze jagen er niet achteraan. Ze struinen door het hoge gras en pakken alles wat ze voor de voeten komt. Helaas zien Ooievaars postbode-elastieken aan voor regenwormen, ze voeren dat ook aan de kuikens die er dood aan gaan. Dat is hier bij Elswout niet aan de orde, maar ik vertel het zo veel mogelijk, opdat iedereen zich er bewust van wordt en die elastieken opruimt!!'

Bij Leyduin zijn de eieren niet uitgekomen en bij de Fazantenlaan Heemstede zijn dit jaar twee nesten met twee jongen bijna zover dat ze kunnen vliegen. Dit jaar zijn er in het werkgebied van de Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland acht jonge Ooievaars succesvol grootgebracht.

Drie keer is scheepsrecht, volgend jaar gaat het ze op de nestpaal bij Elswout vast lukken jongen groot te brengen, zelfstandig en zonder hulp van buitenaf! Dat is namelijk de beste manier, daar komen de sterkste uivers van!

Met heel veel dank aan Marina den Ouden.